

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 188

van **JOHAN DECKMYN**

datum: 12 december 2023

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Windturbines - Stand van zaken

In 2021 bedroeg de totale elektriciteitsproductie in het Vlaamse Gewest 53.454 gigawattuur (GWh).^[1] Het overgrote deel van die elektriciteit werd gegenereerd door middel van kernenergie (45 procent) en fossiele brandstoffen (41 procent). Het aandeel hernieuwbare energie in het bruto finaal energiegebruik bedroeg in datzelfde jaar 9,2 procent.^[2] De totale productie van groene stroom kwam uit op 10.399 GWh, waarvan 4048 GWh afkomstig was van zonne-energie, 3130 GWh van windenergie en 3221 GWh van bio-energie.

De Vlaamse Regering wil het aandeel aan windmolens fors doen stijgen. In september 2022 maakte de minister nog bekend dat in de eerste zeven maanden van 2022 dubbel zoveel vergunningen voor windmolens waren goedgekeurd, goed voor een productie van 93.5 megawatt aan windenergie. Ook in 2021 werden enorm veel windmolens gebouwd, goed voor 150 megawatt extra.^[3] In de eerste acht maanden van dit jaar zijn er in Vlaanderen een recordaantal windmolens vergund.^[4] 80 procent van de aanvragen wordt goedgekeurd, terwijl dat in de voorbije jaren 50 procent tot 65 procent was. De productie van alle windmolens die vergund werden van januari tot en met augustus zijn goed voor ruim 300 megawatt, opnieuw een verdubbeling.

Het enorme aantal windmolens brengt toch redelijk wat problemen mee. Geluid, trillingen, slagschaduw, landschapsvervuiling, zijn enkele voorbeelden van negatieve effecten van windmolens.^[5] De minister is er hoogstwaarschijnlijk van op de hoogte. Zo moeten beroepsprocedures tegen windmolens sneller worden afgehandeld, mogen gemeenteraden de bouw van turbines niet langer blokkeren en versnelt de minister de procedures omdat vergunningen daarvoor geregeld worden aangevochten.^[6] Door de trillingen mogen bijvoorbeeld geen windmolens geplaatst worden in de buurt van de Einsteintelecoop.^[7]

1. Zijn er cijfers beschikbaar over het aantal klachten dat de minister krijgt per provincie over windmolenhinder?

Hoeveel klachten werden er ingediend bij de Omgevingsinspectie en andere instanties betreffende windturbines? Zijn er cijfers beschikbaar omtrent herhaalde klachten voor eenzelfde windpark of windturbine?

2. Worden de klachten (provinciaal) gebundeld per windturbine of per klachtindiener?
3. Hoeveel procent van de klachten werd behandeld? Hoe lang duurde het gemiddeld om een klacht af te handelen? Werden er bij een deel van die klachten mitigerende maatregelen opgelegd? Zo ja, in hoeveel procent van de gevallen?

4. Wat waren de voornaamste redenen van de klachten (trilling, geluid, slagschaduw enzovoort)?
5. Wordt er na de afhandeling van de klacht ook gecontroleerd of de maatregel efficiënt was en de klachtindiener tevreden werd gesteld?
6. Is de dienst Omgevingsinspectie in elke provincie voldoende bemand, of zijn er provincies waarin er sprake is van onderbemanning? Zo ja, welke?
7. Heeft de dienst Omgevingsinspectie voldoende meetapparatuur en kennis om klachten rond geluidsoverlast te behandelen? Hoe gaat men daarvoor te werk?
8. Er bestaan verschillende onderzoeken die aantonen dat industriële windturbines negatieve effecten kunnen hebben op de gezondheid en het welzijn van nabijgelegen omwonenden.

In hoeverre houdt de minister rekening met een of meerdere van die onderzoeken?

9. Indien mitigerende maatregelen tegen geluidsoverlast onvoldoende blijken te zijn, welke andere concrete stappen kunnen de overheid of belanghebbende omwonenden nog ondernemen?
10. In sommige omgevingsvergunningen zijn mitigerende maatregelen opgenomen als bijzondere voorwaarden ter bescherming van de fauna, zoals vogels of vleermuizen.

Worden die maatregelen voldoende gecontroleerd? Zijn er cijfers rond mortaliteit als gevolg van windmolenparken? Hoe zit het met de verstoring van broedende en pleisterende/rustende vogels?

11. Worden naast de geluidscontrole (eenmalig binnen de zes maanden na indienststelling) andere controles op de geplaatste windturbines uitgevoerd voor of tijdens de eerste maanden na indienstneming? Wie is verantwoordelijk en wanneer worden ze uitgevoerd?
12. Vlarem II, artikel 5.20.6.2.2., voorziet in een logboek per windturbine met betrekking tot slagschaduw.

Kunnen belanghebbende omwonenden toegang krijgen tot relevante informatie? Zijn er gelijkaardige logboeken beschikbaar met betrekking tot andere bronnen van overlast zoals geluid of plannen om dergelijke logboeken te lanceren?

13. Beschikt de minister over cijfers van het aantal goedgekeurde windmolenvergunningen en het aantal gebouwde windturbines voor de periode 2019-2023?
14. Hoeveel extra windmolens moet Vlaanderen bouwen om eventuele Vlaamse of Europese doelstellingen te behalen? Heeft de minister een schatting van hoeveel dat zou kosten? Is er een berekening gemaakt hoeveel CO₂-uitstoot Vlaanderen al gereduceerd heeft met de windmolens?

[1] Zie <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/energie/productie-en-gebruik-elektriciteit>

[2] Zie <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/energie/hernieuwbare-energie>

[3] Zie <https://www.zuhaldemir.be/nieuws/vlaamse-vergunningen-voor-windmolens-bijna-verdubbeld>

[4] Zie https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230920_91283081

[5] Zie <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissie-vergaderingen/1414390/verslag/1416341>

[6] Zie <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/vlaanderen/vlaanderen-maakt-windmolens-plaatsen-makkelijker/10465624>

[7] Zie https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230922_95762202

ANTWOORD

op vraag nr. 188 van 12 december 2023

van **JOHAN DECKMYN**

1. Uit het dossieropvolgingssysteem van de Omgevingsinspectie van de Afdeling Handhaving werd een lijst getrokken van alle klachten die ontvangen werden in de periode 2015-2023 voor bedrijven die rubriek 20.1.6.1.c in de vergunning opgenomen hebben. Het resultaat kan teruggevonden worden in tabel 1. In tabel 2 wordt weergegeven over hoeveel individuele dossiers het gaat, vermits er in enkele dossiers meerdere klachten werden geformuleerd. Een dossier kan gaan over een windpark of een windturbine, afhankelijk van de omgevingsvergunning. Het is mogelijk om voor elk dossier te bepalen hoeveel klachten er ingediend werden.

Klachten over windturbines worden soms ook ingediend bij de lokale overheden. Cijfers daarover kunnen bij de lokale besturen gevraagd worden.

Tabel 1

Aantal klachten

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
2015	35	2	31	1	3
2016	13	7	62	3	9
2017	12	18	20	0	5
2018	17	11	35	0	2
2019	15	2	38	0	2
2020	15	7	15	0	10
2021	11	3	12	0	3
2022	30	7	5	1	8
2023	13	14	35	2	2

Tabel 2

Aantal dossiers waarin klachten werden geformuleerd (2015-2023)

Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
21	26	31	4	11

2. Klachten worden provinciaal geregistreerd per dossiernummer in het dossieropvolgingssysteem van de Afdeling Handhaving. In dit geval komt een dossiernummer overeen met een windturbine of een windpark, afhankelijk van de omgevingsvergunning. Bij een opzoeking kunnen de klachten ook per klachtindiener gebundeld worden.

3. De Omgevingsinspectie behandelt alle hinderklachten over klasse 1 windturbines die zij ontvangt. Op dit moment is 85% van alle klachten afgehandeld. Elke klachtindiener krijgt een snelle ontvangstmelding en bevestiging dat de klacht wordt onderzocht. Sommige klachten kunnen snel afgehandeld worden; voor andere klachten - en het bepalen en opvolgen van maatregelen - is er meer tijd nodig. Mitigerende maatregelen kunnen maatregelen zijn die in een aanmaning of raadgeving verstuurd worden, maar ook maatregelen in bestuurlijke maatregelen, veiligheidsmaatregelen, enz.
4. De voornaamste redenen van de klachten waren geluidshinder en slagschaduw. Over trillingshinder werd niet geklaagd.
5. Als er naar aanleiding van een klacht een handhavingstraject wordt opgestart, dan volgt de Omgevingsinspectie dit traject op totdat de exploitatie terug normconform werkt en de hinder tot een aanvaardbaar niveau werd herleid.
6. De Omgevingsinspectie geeft aan dossiers inzake hinder op een wendbare manier het gepaste gevolg, rekening houdend met de beschikbare capaciteit van mensen en middelen. Klachten gerelateerd aan windturbines worden adequaat opgevolgd.
7. In elke provincie kan de Omgevingsinspectie rekenen op een aantal milieutoezichthouders die gespecialiseerd zijn in geluidshinder en slagschaduw. Binnen de 6 maanden na indienststelling van een windturbine wordt een controlemeting uitgevoerd door erkende geluidsdeskundigen. Toezichthouders voeren controle uit op de rapporten van die controlemetingen. Bij geluidsklachten gaan toezichthouders ter plaatse. Zij kunnen zelf indicatieve metingen uitvoeren met gespecialiseerde meetapparatuur. Indien nodig kan dat leiden tot het laten onderzoeken van de situatie door een erkende deskundige. Bij klachten in verband met slagschaduw vraagt de toezichthouder de logboeken op bij de exploitant om te controleren of het maximaal aantal toegelaten uren slagschaduw per dag en per jaar gerespecteerd wordt. Indien nodig gaan toezichthouders ter plaatse bij een slagschaduwgevoelig object om vast te stellen of de slagschaduwlimiet per dag gerespecteerd wordt.
8. Er werd naar aanleiding van de vaststelling van de nieuwe sectorale voorwaarden voor windturbines een plan-MER uitgevoerd. Op basis van een uitgebreid literatuuronderzoek komt de erkend MER-deskundige mens-gezondheid in het plan-MER tot de conclusie dat er geen wetenschappelijke evidentie is dat windturbines aanzienlijke effecten op de volksgezondheid hebben.
9. Indien een exploitant van een windturbine mitigerende maatregelen neemt om onaanvaardbare geluidsoverlast te verminderen en indien die onvoldoende blijken te zijn en er toch nog hinder is voor het milieu en/of de belanghebbende omwonenden, dan kan de toezichthouder eventuele bijkomende mitigerende maatregelen aanbevelen via een raadgeving of opleggen via een aanmaning aan de exploitant. Afhankelijk van de concrete elementen van een dossier kan een toezichthouder overgaan tot het opleggen van een bestuurlijke maatregel (al dan niet met dwangsom) waarin mitigerende maatregelen worden opgelegd om de geluidsoverlast te verminderen. De overheid kan dit doen op eigen initiatief naar aanleiding van een klacht of klachten. Belanghebbende omwonenden kunnen de bevoegde overheid ook zelf verzoeken om dergelijke maatregelen te nemen, waarna de bevoegde overheid een beslissing zal nemen. Een laatste mogelijkheid bestaat erin dat zowel de overheid als de burger een verzoek tot bijstelling van de bijzondere voorwaarden in de omgevingsvergunning kunnen indienen.

10. Maatregelen die zijn opgenomen als bijzondere voorwaarde in de omgevingsvergunning - zoals tijdelijke stilstand tijdens risicovolle periodes - worden door de Omgevingsinspectie gecontroleerd. Volgens het leidraadrapport 'Effecten van windturbines op vogels en vleermuizen in Vlaanderen. Leidraad voor risicoanalyse en monitoring (2015)' van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), en het overzicht van de geplande update 2024 door J. Everaert, zijn er gemiddeld 22 vogelslachtoffers per windturbine per jaar in Vlaanderen. Voor vleermuizen toont buitenlands onderzoek aan dat het aantal slachtoffers varieert van gemiddeld enkele tot 20 slachtoffers per windturbine per jaar. Verstoring van vogels is sterk afhankelijk van de locatie en de soorten, en varieert van weinig impact tot een significante daling in aantallen binnen enkele honderden meters.
11. Er worden - buiten de controle op de rapporten van de controlemetingen en de reactieve controles - geen extra controles door de Omgevingsinspectie uitgevoerd vlak na indienststelling.
12. Alle grootschalige windturbines zijn uitgerust met apparatuur die slagschaduw opvolgt. Een automatische stilstandmodule laat de turbine stilvallen als de wettelijke slagschaduwlimiet per dag of per jaar overschreden dreigt te worden. De exploitant moet per windturbine een logboek bijhouden dat de nodige gegevens vermeldt zodat de toezichthouder de effectieve slagschaduw voor elk relevant slagschaduwgevoelig object kan bepalen. De exploitant houdt het logboek ter beschikking van de toezichthouder.

Omwonenden hebben het recht om bestuursdocumenten waarover de overheid beschikt in te kijken, er een kopie van te ontvangen en er uitleg over te krijgen via de regeling van openbaarheid van bestuur. Er zijn een aantal uitzonderingen. Per vraag voor openbaarheid wordt een afweging gemaakt of de informatie kan gedeeld worden.

Er is met betrekking tot geluid geen systeem van logboeken voorzien. Dit biedt weinig meerwaarde. De reductiemodi die eventueel tijdens bepaalde periodes van een dag moeten gerespecteerd worden, kunnen gecontroleerd worden aan de hand van de gerelateerde energieopbrengst. Er zijn dan ook geen plannen om ook voor geluid een dergelijk logboek in te voeren.

13. De gevraagde informatie wordt weergegeven in tabel 3 en is gebaseerd op de gegevens opgenomen in het Omgevingsloket, dat hiervoor op 4 januari 2024 geconsulteerd werd. De cijfers geven de informatie weer zoals ze ingegeven werd in het Omgevingsloket. Niet alle aanvragen worden correct ingevuld.

Tabel 3

Indiening jaar	Ingediende projecten	Aantal windturbines	Vergunde projecten
2017	56	36	22
2018	156	73	53
2019	186	150	66
2020	116	73	53
2021	70	51	39
2022	174	112	93
2023	158	77	67

Het Departement Omgeving ontsluit cijfergegevens uit het Omgevingsloket op een interactieve website om de overzichtsdata van het Omgevingsloket te kunnen monitoren. Op <https://omgevingsloketrapportering.omgeving.vlaanderen.be> zijn dus

onder andere ook specifiek voor windturbines cijfers terug te vinden. De website is niet statisch, en maandelijks worden de cijfers geactualiseerd.

Met behulp van jaarlijks bijgewerkte middenschalige luchtfoto's van Vlaanderen voert mijn administratie periodiek een screening uit om de situatie op het terrein te monitoren. Deze informatie wordt niet bijgehouden in het Omgevingsloket.

Van de 393 vergunde projecten voor het bouwen van een of meerdere windturbines zijn er op dit moment minstens 203 windturbines gerealiseerd sedert 2017. Bij een ander deel zijn de werken reeds gestart.

14. Het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) voorziet een gemiddelde groei van het opgestelde windvermogen met 108 megawatt per jaar. Er is voor nieuwe windprojecten geen steun meer voorzien, dus de investeringen worden gedragen door private investeerders. In 2022 werd 3.550 gigawattuur uit onshore windenergie geproduceerd. In vergelijking met een stoom- en gascentrale levert dat een reductie van de CO₂-uitstoot op met ongeveer 1,35 megaton op jaarbasis.